

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. עובד כוכבים ועבד כיון דלא תפסי בהו קדושין 1.....
- ב. שהולד פגום לכהונה 1.....
- ג. לעובד כוכבים ועבד הבא על הכהנת ועל הלוייה ועל הישראלית שפסלוה 3.....
- ד. מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל אותו ולד אין לו תקנה ... שבא על אשת איש ונמצא צד חירות שבו משתמש באשת איש 4.....
- ה. שום תשים עליך מלך כל משימות שאתה משים אל יהו אלא מקרב אחיך 4.....
- ו. מי לא טבלה לנדותה ... מי לא טבל לקריו 5.....

דף מה.

א. עובד כוכבים ועבד כיון דלא תפסי בהו קדושין

מהמקרא למדנו¹ שגוי ועבד, ובן הגויה והשפחה אינם בני קידושין², עבד ושפחה למדנו (בראשית כב פסוק ה) שבו לכם פה עם החמור ודרשו בו עם הדומה לחמור, כלומר שאמר אברהם לעבדו אתה והחמור שוין, ובחמור פשיטא שאין שייך בו קידושין. ושפחה היא כמו העבד. וגוי וגויה גם אינם בכלל קידושין דכתיב בשבעה אומות (דברים ז פסוק ג) ולא תתחתן בהם לא יהא לך בהם חיתון, ובשאר אומות כתיב ביפת תואר (שם כא פסוק יג) ואחר פן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה מכלל דמעיקרא לית בה הויה, והוא הדין בגוי לישראלית, לפיכך אמרו המקדש גויה או שפחה וכן גוי ועבד שקדשו ישראלי לא יאכלו.

ב. שהולד פגום לכהונה

¹ בקידושין סח.

² שו"ע ונו"כ אבהע"ז מד ח

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ישראל³ שבא על אחת מהאומות קודם שנתגיירו בעודן בגיותן הולד כמותן⁴, ואחד מכל האומות הבא על בת ישראל אפילו אשת איש⁵, הולד ישראל כמותה ואם היא ממזרת הולד ממזר. ואינו הולך אחר אביו, שהרי הכתוב קוראו בנך שנאמר (דברים ז' פסוק ג', ד) בְּתֶךָ לֹא תִתֵּן לְבָנְךָ וְגו' פִּי יָסִיר אֶת בְּנֶךָ מֵאַחֲרֵי וכו' הוא ואינו ממזר. אבל מכל מקום אם ילדה בת פגומה היא לכהונה, ואסורה לכהן, שהרי נבעלה לפסול לה מחייבי לאוין, דכתיב את בתך לא תתן לבנו, ועוד למדנו מקל וחומר באלמנה לכהן גדול⁶ שאין איסורה שוה בכל ולדה פגום לכהונה, הכא שאיסורה שוה בכל אינו דין שולדה יהא פגום לכהונה. ויש חולקים וסבורים שאינה פגומה ומותרת לכהונה, ולפסק הלכה בדיעבד אין מוציאים אם נשאת⁷ לכהן⁸. ואם ילדה בן, בתו כשרה לכהונה⁹.

³ שו"ע ונו"כ דה

⁴ כלומר אם מצרי אדומי עמוני או מואבי הרי אסור הוא כמותם ושאר אומות דינו כשאר אומות.

⁵ שו"ע שם יט

⁶ והקשה בעצי ארזים סי' ד סוס"ק ה אמאי פשיטא ליה להשו"ע שמביאה ראשונה הולד מותר לכהונה הא ק"ו זה שייך נמי בכל חייבי לאוין דנימא מה אלמנה שאין איסורה שוה בכל בנה פגום לכהונה חייבי לאוין שאיסורן שוה בכל כ"ש שבנה פגום ומה שהרמב"ם פסק שאין בנה פגום הוא משום דלא ס"ל ק"ו זה שהרי גבי עבד ונכרי פסק שאין בנה פגום והביא שכ"כ בטור גבי הבא על יבמה לשוק שבנה פגום ובכ"י הגיה שאין בנה פגום ובעיקר צריך להיות כגירסא הראשונה בטור וכ"כ הבית משה ס"ק לג ועיין בחת"ס אבהע"ז ח"ב סי' קכה מה שיישב קושייתם ועיין חזו"א אבהע"ז סי' מט ובס"ק יט

⁷ ואם נשאת נישואין אזרחיים כיון שמש ומגן ח"ב אבהע"ז יט שהביא מאחרונים שגם זה חשוב דיעבד ועי"ש שפלפל בדבר, טעיי"ש שפלפל בדעת הר"ף

⁸ הר"ף מסופק בזה אם הם פגומים לכהונה והרמב"ם כתב דהם כשרים אלא הרא"ש כתב דהם פגומים לכהונה מק"ו כ"ג הבא על האלמנה שבנה פגום אף על פי שאין איסור שוה בכל ק"ו אם בא א' מאלו קודם שנתגיירו על בת ישראל שהולד פגום לכהונה ולפסק הלכה נראה לכאורה בדיעבד אין מוציאים אם נשאת לכהן דהא לרמב"ם כשר וכן להר"ף ורמב"ן אין מוציאים ועיין תשו' מהרש"ל סי' י"ז. ב"ש שם ב, ועיין בבב"ב יוסף סי' ד אות יג שאם נשאת תצא דאע"ג דדעת הרמב"ם שאינה פגומה ודעת הר"ף דהוי ספק אי פגום מ"מ דעת המחבר לעיקר כדעת הרא"ש דפגום ואפי' את"ל דהוי ספק עכ"פ הוי ספק דאורייתא ולפיכך אם נשאת תצא אמנם בבאר היטב סי' ד ס"ק ג כתב שאם נשאת לא תצא וכ"כ בפני משה שם וכן משמע בח"מ סי' ז ס"ק כו ודעת הרמ"א מפאנו בס' קבד שאינו פגום אלא מדרבנן ולהכי אם נשאת לא תצא ועיין אוצר הפוסקים סי' ד ס"ק יא באריכות

⁹ שו"ת אבני נזר אה"ע סי' מז וז"ל שם "לדעתי הדבר ברור שאם באנו לפסוק נכרי הבא על בת ישראל הולד פגום לכהונה, צריכין לומר דהיינו אם ילדה בת היא פגומה, אבל אם ילדה בן בת הבן כשרה לכהונה, והפוסקים שאין חילוק בין בת לבת הבן מוכרחין לפסוק שהולד כשר גם לכהונה, וכמ"ש הרשב"א דמוכח מדרב יבמות (מ"ה ע"א) דלא רצה לתת בתו למי שאביו גוי ואמו ישראלית ושאלו לו למה כי הוא עצמו המכשיר, ולמה לא השיב שאינו רוצה להתערב בפסולי כהונה, אלא ודאי הפוסלים אינם פוסלים רק הבת אבל לא בת הבן: אך הרמב"ן שמא לא קי"ל כרב, וכן מוכיחים מדאמר שם זיל איטמר, זיל גלי, ואם יסתיר הדבר אפשר שתנשא בתו לכהן, והרמב"ן מסופק דאפשר לא קי"ל כוותיין, מ"מ בש"ע סי' ז שכתב רק בבית שלא תנשא לכהונה ולא הביא כלל דין בת הבן משמע דלא קי"ל כרמב"ן והרמב"ן יחיד הוא בזה, וכן כתב בס' עצי ארזים שהאחרונים לא הביאו דעת הרמב"ן: מ"מ צריך להבין הטעם כיון דיליף שם מקו"ח מאלמנה לכה"ג שאין איסורה שוה בכל בנה פגום לכהונה זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום, ניליף נמי לענין

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ג. לעובר כוננים ועבד הבא על הכהנת ועל הלוייה ועל הישראלית שפסלו

הזונה אסורה¹⁰ באיסור לאו מן התורה לכהן שנאמר (ויקרא כא פסוק ז) **אִשָּׁה זֹנָה וְחִלָּלָהּ לֹא יִקְחוּ, אִי זֶה הִיא זֹנָה**¹¹, כל שאינה בת ישראל, או בת ישראל שנבעלה¹² לאדם שהיא אסורה לינשא לו, איסור השוה לכל¹³.

לפיכך הנבעלת לאחד מאיסורי לאוין¹⁴ חשוין בכל ואינה מיוחדת בכהנים או מאיסורי עשה¹⁵, ואין צריך לומר למי שהיא אסורה לו משום ערוה, או לנכרי ועבד, הואיל והיא אסורה לינשא לו הרי זו זונה. וכן יבמה שבא עליה זה, עשאה זונה, אבל הנבעלת לישראל משומד מותרת לכהונה¹⁶. וי"א¹⁷ שאין זונה אלא הנבעלת לנכרי או עבד או חייבי כריתות, אבל¹⁸ הבא על

בת הבן, והנראה בזה דבין שהבן הזה שנולד מגוי הבא על בת ישראל, ישראל גמור הוא כשאר ישראל ואין פסול כהונה עושה רושם בו כלל דבלאו פסול כהונה נמי אינו כהן אי אפשר שיפסל זרעו יען שבעצמו אין בו פסול, ולא דמי לחלל שמזרע אהרן הוא ואף אם עבד בלא הודע [ולדעת רמב"ם פ"ו מהלכות בית המקדש הלכה י"ד אפי' בהודע] לא חילל ועבודתו כשירה, הנה שאף עכשיו כהן הוא וחללתו פוסלתו ע"כ הפסול נמשך בזרעו, משא"כ זה שבו אין שום פסול".

¹⁰ שו"ע ונו"כ ו' ח

¹¹ ועיין ביראים סימן לח [דפוס ישן – רח] זונה לכהן הזהיר הכתוב בפי' אמור אל הכהנים שלא ישא כהן זונה דכתיב אשה זונה וחללה לא יקחו. ומה היא זונה כדתניא בת"כ ומייתי לה ביבמות פ' הבא על יבמתו [ס"א ב'] זונה כשמה, פי' שזינתה תחת בעלה דברי ר' אליעזר בן יעקב. ר"ע אומר זונה זו מופקרת. ר' מתתיה בן חרש אומר אפי' הלך בעלה להשקותה ובא עליה בדרך עשאה זונה וזונה זו איילנית ופי' רב הונא טעמא דכתיב הזנו ולא יפרוצו כל ביאה שאין בה פרצה אינה אלא זנות. וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ונבעלה בעילת זנות. ר"א אומר פנוי שבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה וכו'. והלכה כדברי כולן להחמיר הו"ז מר' אליעזר מדאמר רב עמרם כר' אליעזר שמעינן הא ככולהו תנאי הלכה וחוששין בדברי כולן

¹² עיין בספר האלף לך שלמה סי' לה שנסתפק ברחץ איש הפסול לה באמבטי ואח"כ רחצה שם אשה ונתעברה אם נפסלה לכהונה דבין שאינה ביאה עיין חגיגה יד אינו פוסל גם בפסולי כהונה ועיי"ש

¹³ עיין תו"ש יבמות פ"ו מ"ה וז"ל "כתב הר"ב כגון חייבי לאוין או חייבי עשה. פירוש חייבי עשה ג' הן מצרי ואדומי ראשון ושני דאתיין מכלל עשה. דדור שלישי יבא. וכן בעולה לכ"ג אתיא מכלל עשה דבבבוליה יקח ולא הבא מכלל עשה אבל הרמב"ם בפ"ח מה"א ב' ביאר שאין חייבי לאוין ועשה עושין זונה אלא השוים בכל" וכן בחינוך שם "לאפוקי אלמנה שנבעלה לכהן גדול או גרושה לכהן הדיוט, שאין איסור זה שוה בכל אדם ואינה נעשית זונה בכך"

¹⁴ "מכאן אמרו עכו"ם או נתין או ממזר או גר עמוני ומואבי או פצוע דכא וכרות שפכה" (רמב"ם שם ה"ג) וכן עיין בשו"ת הרשב"א ח"א אלף רא שאפי' נבעלה לפצוע דכא וכרות שפכה נעשית זונה ונפסלה לתרומה

¹⁵ "מצרי ואדומי ראשון ושני" (שם ברמב"ם)

¹⁶ שו"ת חתם סופר סי' צג ועיין אבני מילואים סי' ז ס"ק יג שנסתפק בזה ועיין פרח ממה אהרן ח"ב סי' סג שפשיטא ליה נמי שמותרת ועיין מהר"ם שיק בתשובה סי' יד שאסורה משום גזירת חתנות דנשג"ז

¹⁷ השנת הראב"ד פ"ח ה"א שו"ע שם

¹⁸ דעת התוס והראב"ד והרא"ש והמור מובא בב"י שם ועיין בחלקת מחוקק ס"ק י שתמה למאי נ"מ כתב דעה זו בשו"ע כיון שממה נפשך אסורה וכל המחלוקת לענין מלקות ועיין בפני משה ס"ק יד דס"ל שלפי הבנת הב"י בדעה זו אין אפילו איסור

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

חייבי עשה או על חייבי לאוין, אפילו חייבי לאוין דשאר, אינו לוקה משום זונה, חוץ מהבא על היבמה שלוקה, אמנם איסור יש בכלם.

דף מה:

ד. מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל אותו ולד אין לו תקנה ... שבא על אשת איש ונמצא צד חירות שבו משתמש באשת איש

מ¹⁹ שחציו עבד וחציו בן חורין שבא על אשת איש, הולד אין לו תקנה²⁰ מפני שצד ממזרת וצד כשרות מעורבים בו. לפיכך אסור אף בשפחה, ויש מתירים בשפחה²¹, ובניו כמותו לעולם. ואין להם לישא שום אשה אלא גיורת, וכן בתו אינה יכולה לישא רק לגר ובניו ממזרים.

ה. שום תשים עליך מלך כל משימות שאתה משים אל יהו אלא מקרב אחיך

אין מעמידין²² מלך מקהל גרים אפילו אחר כמה דורות עד שתהיה אמו מישראל, שנאמר (דברים יז פסוק טו) לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא.

ולא למלכות בלבד אלא לכל שררות שבישראל, לא שר צבא לא שר חמשים או שר עשרה, אפילו ממונה על אמת חמים שמחלק ממנה לשדות, ואין צריך לומר דיין או נשיא שלא יהא אלא מישראל, שנאמר שום מקרב אחיך תשים עליך מלך משימות שאתה משים לא יהו אלא מקרב אחיך.

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם ד יז

²⁰ ואף על גב דאי הוה כולה עבד הוה הולד כשר אפילו היא אשת איש דעבד הבא על בת ישראל הולד כשר מ"מ כאן דצד חירות שבו קידושין תופסין בה והוה כישראל הבא על אשת איש שהולד ממזר. ט"ז שם יא
²¹ בש"ס איתא אותו ולד אין לו תקנה בבת ישראל משמע דמותר בשפחה והרמב"ם פ"י דאין לו תקנה כלל אפילו בשפחה כיון מצד עבדות הוא כשר, ולכאורה קשה למה הוא אסור בשפחה וממזר מותר בשפחה משום תקנת הבנים ה"נ יהיה מותר בשפחה ועיין תשו' רמ"ע סי' קכ"ה. ב"ש כח ובח"מ יט ודברי רש"י יותר מוסכמים מדברי הרמב"ם.

²² רמב"ם הלכות מלכים פרק א הלכה ד

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

ו. מי לא טבלה לנדותה ... מי לא טבל לקריו

כל ענייני הגר²³, בין להודיעו המצות בין המילה בין הטבילה צריכים שיהיו בשלשה הכשרים לדון וביום, דמשפט כתיב גביה (במדבר טו פסוק טז) ומשפט אחד יהיה לכם ולגר וגו', מה משפט צריך ג' וביום, אף ענייני הגר צריכין ג' וביום. אולם עיקר לשון המשפט משמע שלא נאמר אלא לענין גוף הגירות כלומר לקבלת עליו המצות, אבל שאר הענינים שצריכין שלשה אינם אלא דרבנן.

לפיכך לא אמרו שצריכין שלשה למילה ולטבילה אלא לכתחלה, אבל בדיעבד אפילו לא מל או לא טבל אלא בפני שנים²⁴ או קרובים ובלילה²⁵ הוא גר, ואפילו לא טבל לשם גירות אלא איש שטבל לקריו²⁶ ואשה שטבלה לנדתה הרי זה גר ומותר בישראל, שהרי מכל מקום היתה הטבילה לשם קיום דת תורתנו, חוץ מקבלת המצות שמעכבת אם אינה ביום ובשלשה²⁷, ולהרי"ף²⁸ והרמב"ם²⁹ אפילו בדיעבד שטבל או מל בפני שנים או בלילה מעכב ואסור בישראלית, דמשפט כתיב ביה³⁰, אבל אם קיבל עליו בפני שלשה למול ולטבול והודיעוהו מקצת מצות כדינן, והלך ומל וטבל בלילה או שלא בפני שלשה ונשא אשה ישראלית והוליד ממנה בן לא פסלינן ליה,

²³ שו"ע ונו"כ יו"ד רסח ג

²⁴ וצריך שנים להעיד שידעו שנתגייר כראוי. ש"ך שם י

²⁵ שהרי בגמ' איתא מי לא טבלה לנדתה וטבילת נדה בלילה וגם אין דרך אנשים להיות עמה. ביאור הגר"א שם יד

²⁶ פירוש שידענו בבירור דבר זה וכן באשה ואז סלקה טבילה זאת אפי' לשם גירות אף על פי שלא הזכיר בפירוש כן וכ"כ הרי"ף וז"ל דאי לאו גיורא הוא לא הוה טבל פירוש דאם לא היה בדעתו או להיות גר לא היה טובל גם לקרי. ט"ז ח

²⁷ שזהו גוף הדבר והתחלתו דקבלת מצות הוי כתחילת דין שנתבאר בח"מ סי' ה' אבל מילה וטבילה הוה כגמר דין דמן התורה הוה אף בלילה. וצ"ע קצת דהא כתב הרב שם סעיף ב' ד"א אם עברו ודנו בלילה דיניהם דין אם כן לפ"ז ודאי דאפילו בקבלת מצות סגי בדיעבד בלילה ולא ה"ל להרב למיסתם סתומי ואפשר דדוקא לענין דיני ממונות חשש הרב לסברת הה"א משום דהפקר ב"ד הפקר וכ"כ הב"ח בח"מ סי' ה' דאף על גב דלגבי חליצה יש לפסוק לחומרא דאפילו דיעבד החליצה פסולה בלילה מ"מ כדאי הן ה"א לסמוך עליהם עכ"ל וה"ה הכא דכחליצה דמי, ט"ז וש"ך שם ט

²⁸ יבמות טו ע"ב בדפי הרי"ף

²⁹ פ"ג איסור"ב ה"ז

³⁰ וסבירא ליה שהולך על הכל על קבלת מצות ומילה וטבילה, ולפיכך כל לגבי ידיה הוי לכתחלה שאף על פי שמל וטבל בפני שנים הרי יכול לחזור ולעשות הטפת דם ברית וטבילה אחרת בפני ג', לפיכך אין משיאין לו ישראלית עד שיחזור ויעשה בפני שלשה, דגבי ידיה הוי ליה כתחלת דין שאינו אלא בפני שלשה וביום.

הלכות הדף היומי

מסכת יבמות

וכשר אפילו לכהונה³¹ שלגבי הבן הוי המילה והטבילה כגומר דין דמכשירינן
בריעבד, שלא בבי"ד ובלילה.

³¹ ש"ך שם יא